

100 éve történt...

1919 novemberében indult el az erdészképzés Tatán

1919. november 19-én érkezett új állomáshelyére Tata-Tóvárosra a Temesvár-vadászerdei Magyar Királyi Erdészeti Szakiskola (az első szakmai középiskolánk). Török Sándor igazgató úr egyik hivatalos levelének megfogalmazása szerint ideiglenes áttelepülés történt.

Az áttelepülés során velük együtt került a két községben biztosított állomáshelyre az 1917 szeptemberében indított Hidasligeti Vadóri Szakiskola is, de velük együtt érkezett pl. a Görgényszentimrei Erdőri Szakiskola szolgálatvezetője *Béldi György* és családja is.

Az áttelepülés megismeréséhez szerencsére forrásként szolgáltak a szakiskola jogutódjánál a Soproni Roth Gyula középiskolában megőrződött dokumentumok és a tanári karban szájhagyományként fennmaradt elbeszélés, családi hagyaték anyaga, tatai helytörténezs pedagógus kutatása, valamint levéltárakban föllelhető iratok.

Miért is települtek át? - tesszük fel a kérdést. A válasz egy szájhagyomány útján fennmaradt, *Török Sándor* igazgató úrról készült feljegyzésben foglalható össze, amelyet *dr. Fűrész Oszkár* erdőmérnök tanár mondott el az 1990-es években:

„A Belgrádi egyezményt (1918. 11. 13.) követő bizonytalanság hónapjaiban a felálló román államigazgatástól megkeresték a vadászerdei Erdőri Szakiskola igazgatóját, *Török Sándort*. Közölték vele, hogy a hatóságok nem kívánják megszüntetni az iskolát, sőt biztosítják további működését, amennyiben az igazgató és a tanárok esküt tesznek a román királyra. *Török Sándor* azal válaszolt, hogy ő már egyszer esküt tett a magyar királyra, amelyet nem szeghet meg és nem is akar megszegni, ezért nincs módja a román királyra is felesküdni.”

A fennmaradt levéltári fondokban föllelhető iratok alapján kijelenthető, hogy a vesztes világháború, az azt követő nagy társadalmi változások és a román megszállás ellenére messzemenően szervezett és körültekintő módon hajtották végre az áttelepülést.

A Magyar Nemzeti Levéltár munkatársai átnézték a Földművelésügyi Minisztérium erdészeti főosztályának 1919–1924. évi mutatókönyveit is. 1919 és 1922 kö-

zötti évekből ugyan nem maradtak meg az iratok, viszont a következő bejegyzést találták: *12537. kötetben (1919. év) olvasható az ellenséges megszállás folytán uralkodó állapotokról szóló jelentés (nincs irat)*. Tehát az iskola jelentést készített az FM-nek, melyben konkrétan leírták miért is szükséges új állomáshelyre költöztetni a szakiskolát.

Az FM a jelentés után a Kőszegen lévő Frigyes laktanyában történő elhelyeztetés mellett döntött és kezdett 1919 márciusában tárgyalásokat a Katonai Kincstárral, illetve az Önkormányzattal. Egy 1919. 09. 06-i keltezésű, a Kőszegen területileg illetékes Soproni Állami Erdőhivatal főerdőtanácsosa *Csepey Kornél* és *Jambrits Lajos* községi polgármester által

lepuslések részéről az 56193/918.I/7 számú minisztériumi leirat bővebb kifejtését, hogy az elhelyezéshez szükséges épületeket fel tudják mérni!

Tata és Tóváros valamint az Esterházy-uradalom vezetőségének október 25-i ülésén jegyzőkönyvezték az elhelyezés már konkrét lépéseit tartalmazó hivatalos döntést (*Héjjas Kálmán* FM miniszteri tanácsos, *dr. Mihályi Lajos* tb. szolgabíró, *Horváth Sándor* Tata főjegyzője, *Lugosi Gyula* Tóváros főjegyzője, *Henzer István* tatai és *Ámon Károly* tóvárosi községi bírók, *Véssey Ferenc* uradalmi főtiszt).

Nem kis feladatról volt szó, hiszen 106 személy elhelyezését kellett megoldani, az iskolai személyzettel, cselédséggel és velük érkező állatállománnyal együtt.

Kürtösök a Vaszary iskolánál

közösen fölvelt jegyzőkönyv szerint a Kincstár nem adta át az épületeket.

Az FM-ben 55548/1919 ügyiratszámom *Arató Gyula* minisztériumi főosztályvezető foglalkozott a továbbiakban az átköltözéssel. Az október 3-i 55631/I.7. számú FM rendeletben azonnali tájékoztatást kértek a kerületi erdőfelügyelőségek vezetőitől az alkalmasnak tekinthető épületekről.

Ekkorra már oly mértékben föl kellett gyorsítani az ügyintézt, hogy az FM a tájékoztatásokban javasolt katonai épületek és uradalmi létesítmények gazdától a visszajelzéseket már távirati úton kérte.

Sehol nem találtak megfelelő befogadó települést, uradalmat, mígnem Tóvároson (akkor még Tata és Tóváros különálló településrészek) a 2-es számú postahivatalon keresztül október 15-én kelt FM-nek címzett táviratban kéri a te-

A két település felmérte a lehetőségeket és a községi óvodákból, a tóvárosi általános iskolából a piarista gimnáziumból biztosított tantermeket, illetve a volt honvédségi barakképületekből lakóépületeket. Az uradalom a kastély üresen álló részeiből valamint más üres ingatlanai-ból biztosított főként a női személyzet részére lakást, biztosította a teljes állatállomány istállóiban és ólakban történő elhelyezését, a Szomód község határban, illetve Agostyán község határban lévő üzemosztályokat és mezőgazdasági területeket pedig a gyakorlati célú használatra ajánlotta fel.

A saját helyiségeiben történő elhelyezésekért, illetve az erdészeti oktatásra szóló erdőterületek használatáért az uradalom nem kért díjat. A települések is ingyenesen biztosították a középületek használatát, a lakóépületekért sem kíván-

tak a lakóktól lakbért szedni, csekély összegű állami lakbértámogatásra tartottak csak igényt. A felajánlás nagyvonalú, hazafiás tett volt a befogadó települések és az uradalom részéről!

Az előkészítő munkák, egyeztetések után pedig a november 5-én kelt 56.194/I.7. számú levelével rendelte el *Rubinek Gyula* FM miniszter az iskola új állomáshelyre költözését.

Az iskola akkori igazgatóhelyettese *Ilés Vidor* november 8-án adta ki az iskolai személyzet részére azt a vezénylő utasítást, melyben előírta az új állomáshelyre történő haladéktalan költözést és a szakiskola igazgatójánál történő mielőbbi jelentkezést. Az utasítás alapján feltételezhetjük, hogy Török igazgató úr akkor már Tatán tartózkodhatott, előkészítendő a költözés mielőbbi lezárását.

Minden maradéktalanul megvalósult, az a szakmánkat érintő kimagasló, magyar szellemi teljesítmény, amit az iskola eddig jelentett a magyar erdész-vadász képzésben, átmentődött, megmaradt magyar oktatási intézménynek, amiért minden tisztelet kijár az iskolának, az FM őket segítő hivatali munkatársainak és különösen a befogadóknak!

A tatai-tóvárosi évek lehetőséget biztosítottak a világháborúból, fogolytáborokból hazatérő diákoknak az iskoláik befejezéséhez.

Az elhelyezés kezdettől hordozta azt a hosszú távon minden iskolának nehezen viselhető terhet, hogy nagyon széttagoltan, nem saját épületekben folyt a képzés, ugyancsak széttagolt volt a diákság elszállásolása, ami ellehetlenítette a nevelési munkát is, az épületek egy része pedig nem is felelt meg igazán sem az oktatási, sem az elhelyezési feltételeknek (katonai járványbarakkok).

Bár a Közkutatási és Vallásügyi Minisztérium megpróbált a tóvárosi polgári és általános iskolai termekből újabb termeket átadva segíteni, a végleges megoldást egy új településre költözés jelentette. Az ideiglenes tatai elhelyezésből végül öt éves ott-tartózkodás lett.

Az kétségtelen, hogy az egész iskola helytállása példaértékű, mégis ki kell emelnünk Csekefalvi Török Sándor igazgatói munkásságát (született: Székelyszentmihály, 1864. február 22., elhunyt: Tata, 1922. április 20.).

Török Sándor a Tatára költözés után röviddel sajnos súlyos beteg, tüdőbajos lett. 1921 május–júniusában *Kaán Károly* (selmeci évfolyamtársa) FM államtitkár kérésére még halálos betegen felkereste azokat a számításba vehető újabb állomáshelyeket, melyeket a Dunántúlon

Béldi Ákos sírjánál

működő, illetve a Budapesti Erdőfelügyeletségen ajánlottak. Tapasztalatait a *Nagyatádi Szabó István* miniszter úrnak címzett 683/1921 számú jelentésében foglalta össze, az ebben említett javaslatra és Esztergom város 1922-ben tett felajánlására Esztergomban kezdődtek meg a végleges elhelyezést biztosító épületek felújítási munkái.

Török igazgató úr életpályája, a szakmai oktatásunk felemelésének, az eskü megtartásának, a magyarsághoz való sírig tartó hűségnek ragyogó szimbóluma, ma is követendő példa.

Az elmúlt tanévben vetődött fel, hogy e jeles dátumról méltó módon lenne szükséges megemlékezni, hiszen ez a dátum nem csupán magyar erdészeti-vadászati szakképzésben tölt be kiemelkedő szerepet, hanem példaként kell hogy álljon napjaink tanulóifjúsága előtt, a szakmai elkötelezettség, a hazaszeretet, a lemondás és a kitartás szimbólumaként.

Az *OEE Vértesi Helyi Csoportja szervezésében 2019. november 14-én emlékeztek meg Tatán az áttelepülés kerek 100 éves évfordulójáról*. Az ünnepség délelőtt

10 órakor az Almási úti temetőben kezdődött, ahol az akkori költözést vezénylő egykori iskolaigazgató Csekefalvi Török Sándor sírja és a szakiskolával együtt Görgényszentimrérről Tatára költöző Béldi György főerdőőr egyik unokájának, *Béldi Ákos* erdőmérnök kollégánknak a síremléke is található.

A két erdész sír a jeles alkalomra teljesen felújításra került, amit önzetlen támogatók nagylelkű adományaiból sikerült megvalósítani: *Országos Magyar Vadász Kamara, Soproni Erdész és Faiparos Diákok Baráti Köre, Tata Város Önkormányzata, a Szép Erdészokollégium Alapítvány – Sopron, a Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium és a Vértesi Erdő Zrt.*

Encsi Csaba a Vértesi H. Cs. elnökének és *Hoczek László* a technikum igazgatójának köszöntője után a Himnusz eléneklésével és a temetői keresztnél valamennyi sírkertben nyugvó erdész, vadász, faiparos kollégáért elmondott fohással és az értük való emlékezet gyertyájának meggyújtásával kezdtük ün-

Török Sándor sírjánál

Megemlékezők a Vaszary iskolánál

nepségünket. Béli Ákos sírjánál *Boglári Zoltán* H. Cs. titkár mutatta be Ákos életpályáját és az egész Béli család erdészeti, illetve faipari középfokú és egyetemi oktatásunkban betöltött szerepét.

Isten útjai kifürkészhetetlenek. A november 14-i időpontunk állandóan változott, valami mindig közbejött, hogy jobb lenne ekkor, meg akkor, de valahogy aztán mindig visszakerült ez a dátum, így ez maradt az ünnepség végső időpontja. Ákos 1929. november 15-én született Bánhidán, így az ünnepség szinte felért egy 90. születésnap köszöntéssel. A Jöisten, mint egy igazi Atya, így gondoskodott Ákos földi születésnapjának megünnepléséről.

Csekefalvi Török Sándor sírhelyénél Hoczek László méltatta az igazgató úr máig ható munkásságát, majd *Schweighardt Ottó* idézte fel a Török család erdészeti, vadászati, faipari közép- és felsőoktatásunkban betöltött szerepét.

A sírkerti beszédek után a technikum kürtcsapatának tisztelgő sorfala mellett a Vértesi H. Cs. nevében Encsi Csaba elnök és *Boglári Zoltán* titkár, a techni-

kum nevében Hoczek László igazgató és technikum diákjai, az Öregdiák szövetség nevében *Reischl Gábor* elnök és *Vinkovics Sándor* titkár helyezte el koszorúit, majd a technikum diákjai gyűjtötták meg az emlékezés mécseseit. Végezetül Török igazgató úr sírjánál az erdészhimnusz harmadik versszakának eléneklésével fejeztük be sírkerti megemlékezésünket.

Ünnepségünk a Vaszary János Általános Iskola falán elhelyezett emléktáblánál folytatódott a technikum ötfős kürtcsapatának nagyszerű kürtjátékával és egy szép Ady Endre-vers szavalatával. Az itt eltöltött 5 iskolaév jelentőségét Hoczek László fejtette ki, majd az emléktábla koszorúzása után az erdészhimnusz első versszakának eléneklésével búcsúztunk a rendezvény helyszínétől.

Külön köszönet illeti a Tata TV munkatársait, akik a két ünnepi helyszínen készített felvétellel örökítették meg megemlékezésünket, majd lehetőséget adtak a rendezvény szervezőinek a centenáriumhoz fűződő gondolataik elmondására is.

Verses zenés énekkari műsor a Jávorkában

A megemlékezés a Jávorka Sándor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium új épületszárnyának földszinti 6. számú tantermében folytatódott.

A szakgimnázium diákjai *Margittai Endréné*, *Rozika* és *Horváth Eszter* tanárnő felkészítésével igen színvonalas műsorral vezették be a pohárköszöntőkkel folytatódó rendezvényt. Encsi Csaba, a Vértesi Erdő Zrt. főmérnöke, *Macsek Lajos* vezérigazgató úr megbízásából, illetve *Boglári Zoltán* *Michl József* polgármester úr megbízásából, mint Tata város képviselője mondott pohárköszöntőt.

A száz évvel ezelőtti költözés történetét *Schweighardt Ottó* foglalta össze. Közben alkalom volt kötetlen beszélgetésekre visszaemlékezésekre is, főként *Inokai Balázs* erőmérnök kollégánk és *dr. Bársony Lajos*, a középiskola címzetes igazgatójának hozzászólásai színesítették a megemlékezést.

A helyszín biztosításáért és a vendéglátásért a Jávorka igazgató asszonyát, *Iglóiné Hidasi Bernadettet*, a rendezvényről készült remek felvételekért pedig *Tarjáni Antal* fotóművész erdőmérnök kollégánkat illeti köszönet, és természetesen mindenkit, aki munkájával segédkezett.

A megemlékezésen mintegy hetven fő vett részt, a szaksajtó részéről az Erdészeti és Faipari Híradót *Dudás Péter* erdőmérnök kolléga, az OEE elnökségét *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó* az Ásotthalmon működő Bedő Albert Erdészeti Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium igazgatója, az OEE technikum alelnöke – aki egyben az OEE Oktatási Szakosztályának elnöke is – képviselte.

A két település, Tata és Tóváros, illetve az Esterházy-uradalom minden nehézséggel megbirkózva befogadta a szakiskolát, ami igazi irgalmassági cselekedet volt, talán az sem véletlen, hogy az új álmórhelyre érkezés éppen az irgalmasság gyakorlójának legnagyobb magyar szentje, Árpád-házi Szent Erzsébetnek emléknapjára esett.

A bensőséges ünnepség reményeink szerint minden megjelentnek eljuttatta erdész őseink haza- és szakmaszeretetről szóló üzenetét, és példát is adott a jövő szakembereinek a múltunk tiszteletéről, a méltó megemlékezések fontosságáról.

Schweighardt Ottó

Vértesi Erdő Zrt., OEE Vértesi H. Cs. **Hoczek László** igazgató, Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium

Fotók: **Tarjáni Antal**